

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 16ης Ιουνίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων – Οδηγία 2005/36/ΕΚ – Άρθρο 2 – Πεδίο εφαρμογής – Άρθρο 13, παράγραφος 2 – Νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα – Προϋποθέσεις απόκτησης του δικαιώματος πρόσβασης στον τίτλο του ψυχοθεραπευτή σε κράτος μέλος βάσει διπλώματος ψυχοθεραπείας που έχει χορηγηθεί από πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους – Άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ – Ελεύθερη κυκλοφορία και ελευθερία εγκαταστάσεως – Εκτίμηση περί ισοδυναμίας της επίμαχης εκπαίδευσης – Άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ – Αρχή της καλόπιστης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών – Αμφισβήτηση από το κράτος μέλος υποδοχής του βαθμού γνώσεων και προσόντων που τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί βάσει διπλώματος χορηγηθέντος από άλλο κράτος μέλος – Προϋποθέσεις»

Στην υπόθεση C-577/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Φινλανδία) με απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Νοεμβρίου 2020, στο πλαίσιο της διαδικασίας που κίνησε η

A

παρισταμένης της:

Sosiaali- ja terveystalun lupa- ja valvontavirasto,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους Α. Arabadjiev, πρόεδρο τμήματος, L. Bay Larsen (εισηγητή), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, I. Ziemele, P. G. Xuereb και A. Kumin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 2ας Δεκεμβρίου 2021,

* Γλώσσα διαδικασίας: η φινλανδική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Α, εκπροσωπούμενη από τους A. Palmujoki, asianajaja, και J. Pihlaja,
- η Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto, εκπροσωπούμενη από την K. Heiskanen, τον M. Henriksson και την M. Mikkonen,
- η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την M. Pere,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις A.-L. Desjonquères και N. Vincent,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την K. Bulterman και τον J. Langer,
- η Νορβηγική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την K. S. Borge, επικουρούμενη από τους I. Meinich και T. Sunde, advokater,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Armati και T. Sevón,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων (ΕΕ 2005, L 255, σ. 22), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/55/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013 (ΕΕ 2013, L 354, σ. 132) (στο εξής: οδηγία 2005/36), καθώς και των άρθρων 45 και 49 ΣΛΕΕ.
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που κίνησε η Α σχετικά με την απόφαση της Sosiaali- ja terveystalalan lupa- ja valvontavirasto (αρχής αδειοδότησεως και εποπτείας στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας και της υγείας, Φινλανδία, στο εξής: Valvira) να μην αναγνωρίσει στην Α το δικαίωμα να φέρει τον επαγγελματικό τίτλο του ψυχοθεραπευτή στη Φινλανδία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 1, 3, 6, 11, 17 και 44 της οδηγίας 2005/36 έχουν ως εξής:
«(1) Σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της συνθήκης, η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών συνιστά έναν από τους στόχους της Κοινότητας. Για τους υπηκόους των κρατών μελών αυτό περιλαμβάνει, ειδικότερα, το δικαίωμα να ασκούν επάγγελμα, ως αυτοαπασχολούμενοι ή μισθωτοί, σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου απέκτησαν τα

επαγγελματικά προσόντα τους. Επιπλέον, το άρθρο 47, παράγραφος 1, της συνθήκης προβλέπει την έκδοση οδηγιών για την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων.

[...]

- (3) Η εγγύηση της παρούσας οδηγίας προς τα πρόσωπα που έχουν αποκτήσει τα επαγγελματικά προσόντα τους σε ένα κράτος μέλος, όσον αφορά την ανάληψη και την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος σε άλλο κράτος μέλος με τα ίδια δικαιώματα που έχουν οι υπήκοοί του, δεν θίγει την υποχρέωση του μετανάστη επαγγελματία να συμμορφώνεται προς οιοσδήποτε μη εισάγοντες διακρίσεις όρους επιβάλλει το άλλο κράτος μέλος για την άσκηση του επαγγέλματος, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι αυτοί είναι αντικειμενικώς αιτιολογημένοι και αναλογικοί.

[...]

- (6) Η διευκόλυνση της παροχής υπηρεσιών πρέπει να εξασφαλίζεται λαμβάνοντας σοβαρότατα υπόψη την υγειονομική περίθαλψη και κοινωνική μέριμνα. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να προβλέπονται ειδικές διατάξεις για νομοθετικά κατοχυρωμένα επαγγέλματα που έχουν επιπτώσεις στη δημόσια υγεία ή ασφάλεια, τα οποία παρέχουν διασυνοριακές υπηρεσίες προσωρινά ή περιστασιακά.

[...]

- (11) Όσον αφορά τα επαγγέλματα που καλύπτονται από το γενικό σύστημα αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης, στο εξής αναφερόμενο ως “το γενικό σύστημα”, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διατηρούν το δικαίωμα να ορίζουν το ελάχιστο επίπεδο απαραίτητων προσόντων ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στην επικράτειά τους. Εντούτοις, δυνάμει των άρθρων 10, 39 και 43 της συνθήκης, δεν επιτρέπεται να επιβάλλουν σε υπήκοο κράτους μέλους την απόκτηση προσόντων τα οποία προσδιορίζουν γενικώς μόνον ως προς τα διπλώματα που χορηγούνται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού τους συστήματος, όταν ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη αποκτήσει όλα ή ορισμένα από τα εν λόγω προσόντα σε άλλο κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθεί ότι κάθε κράτος μέλος υποδοχής, στο οποίο έχει ρυθμιστεί νομοθετικά ένα επάγγελμα, οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα προσόντα που έχουν αποκτηθεί σε άλλο κράτος μέλος και να αξιολογεί κατά πόσον τα προσόντα αυτά αντιστοιχούν σε εκείνα που το ίδιο απαιτεί. Ωστόσο, αυτό το γενικό σύστημα αναγνώρισης δεν εμποδίζει ένα κράτος μέλος να επιβάλλει σε κάθε πρόσωπο που ασκεί ένα επάγγελμα σε αυτό το κράτος μέλος ειδικές απαιτήσεις, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής επαγγελματικών ρυθμίσεων που υπαγορεύονται από το γενικό συμφέρον. Οι απαιτήσεις αυτές αφορούν κυρίως τις ρυθμίσεις σχετικά με την οργάνωση του επαγγέλματος, τους επαγγελματικούς κανόνες, περιλαμβανομένων των δεοντολογικών, τις ρυθμίσεις σχετικά με τον έλεγχο και την ευθύνη. Σε τελική ανάλυση, η παρούσα οδηγία δεν έχει στόχο να επηρεάσει το έννομο συμφέρον των κρατών μελών να αποτρέψουν το ενδεχόμενο ορισμένοι πολίτες τους να εκφεύγουν καταχρηστικά της εφαρμογής του εθνικού δικαίου που αφορά τα επαγγέλματα.

[...]

(17) Προκειμένου να ληφθεί υπόψη το σύνολο των περιπτώσεων για τις οποίες δεν υπάρχουν ακόμη διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, το γενικό σύστημα θα πρέπει να επεκταθεί στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από συγκεκριμένο καθεστώς, είτε διότι το οικείο επάγγελμα δεν εμπίπτει σε ένα από τα εν λόγω καθεστώτα είτε διότι, παρά το γεγονός ότι το επάγγελμα εμπίπτει σε συγκεκριμένο καθεστώς, ο αιτών, για κάποιον ιδιαίτερο και έκτακτο λόγο, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για να υπαχθεί σε αυτό.

[...]

(44) Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας και των καταναλωτών [...].

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αντικείμενο», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει τους κανόνες σύμφωνα με τους οποίους το κράτος μέλος που εξαρτά την ανάληψη ή την άσκηση νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος, στην επικράτειά του, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων (στο εξής αναφερόμενο ως το “κράτος μέλος υποδοχής”) αναγνωρίζει, για την ανάληψη και την άσκηση του συγκεκριμένου επαγγέλματος, τα επαγγελματικά προσόντα που έχουν αποκτηθεί σε ένα ή περισσότερα άλλα κράτη μέλη (στο εξής αναφερόμενα ως “κράτη μέλη καταγωγής”) δίνοντας στον κάτοχό τους το δικαίωμα να ασκεί εκεί αυτό το επάγγελμα.

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει επίσης τους κανόνες που αφορούν τη μερική πρόσβαση σε νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα και την αναγνώριση επαγγελματικών πρακτικών ασκήσεων που πραγματοποιούνται σε άλλο κράτος μέλος.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», ορίζει στην παράγραφο 1, πρώτο εδάφιο, ότι η οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου απέκτησε τα επαγγελματικά προσόντα του είτε ως αυτοαπασχολούμενος είτε ως μισθωτός, συμπεριλαμβανομένων των ασκούντων ελευθέρια επαγγέλματα.

6 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας νοούνται:

α) ως “νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα”, η επαγγελματική δραστηριότητα ή το σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων των οποίων η ανάληψη, η άσκηση ή ένας από τους όρους άσκησης εξαρτάται άμεσα ή έμμεσα, δυνάμει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, από την κατοχή καθορισμένων επαγγελματικών προσόντων· ειδικότερα, όρο άσκησης συνιστά η χρήση επαγγελματικού τίτλου που περιορίζεται, βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων, μόνο σε όποιον κατέχει συγκεκριμένο επαγγελματικό προσόν. Όταν η ανωτέρω φράση δεν έχει εφαρμογή, επάγγελμα αναφερόμενο στην παράγραφο 2 εξομοιώνεται προς νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα·

β) ως “επαγγελματικά προσόντα”, τα προσόντα που πιστοποιούνται από τίτλο εκπαίδευσης, από βεβαίωση επάρκειας που αναφέρεται στο άρθρο 11, στοιχείο α), εδάφιο (i) ή/και από επαγγελματική πείρα·

γ) ως “τίτλος εκπαίδευσης”, τα διπλώματα, πιστοποιητικά και άλλοι τίτλοι που χορηγούνται από αρχή κράτους μέλους, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τις νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους, και βεβαιώνουν επιτυχώς περατωθείσα επαγγελματική εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί, κατά κύριο λόγο, στην Κοινότητα. Όταν η ανωτέρω φράση δεν έχει εφαρμογή, τίτλος εκπαίδευσης αναφερόμενος στην παράγραφο 3 εξομοιώνεται προς τίτλο εκπαίδευσης·

δ) [ως] “αρμόδια αρχή”, οιαδήποτε αρχή ή οργανισμός που έχει εξουσιοδοτηθεί ειδικά από τα κράτη μέλη να χορηγεί ή να παραλαμβάνει τους τίτλους εκπαίδευσης και άλλα έγγραφα ή πληροφορίες, καθώς και να παραλαμβάνει τις αιτήσεις και να λαμβάνει τις αποφάσεις που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία·

ε) ως “νομοθετικά κατοχυρωμένη εκπαίδευση”, κάθε εκπαίδευση η οποία είναι άμεσα προσανατολισμένη στην άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος και συνίσταται σε κύκλο σπουδών που ενδεχομένως συμπληρώνεται από επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, πρακτική άσκηση ή άσκηση του επαγγέλματος.

Η διάρθρωση και το επίπεδο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, της πρακτικής άσκησης ή της άσκησης του επαγγέλματος ρυθμίζονται από νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του οικείου κράτους μέλους ή υπόκεινται σε έλεγχο ή έγκριση εκ μέρους της αρμόδιας προς τούτο αρχής·

[...]».

7 Το άρθρο 4 της οδηγίας 2005/36, το οποίο φέρει τον τίτλο «Αποτελέσματα της αναγνώρισης», προβλέπει τα εξής:

«1. Η αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων από το κράτος μέλος υποδοχής παρέχει στους δικαιούχους τη δυνατότητα να αποκτήσουν, στο εν λόγω κράτος μέλος, πρόσβαση στο ίδιο επάγγελμα για το οποίο διαθέτουν τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής και να το ασκούν στο κράτος μέλος υποδοχής υπό τις ίδιες προϋποθέσεις όπως και οι υπήκοοί του.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, το επάγγελμα που επιθυμεί να ασκήσει ο αιτών στο κράτος μέλος υποδοχής είναι το ίδιο με εκείνο για το οποίο διαθέτει τα προσόντα στο κράτος μέλος καταγωγής, εφόσον οι καλυπτόμενες δραστηριότητες είναι συγκρίσιμες.

[...]»

8 Το άρθρο 13 της οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προϋποθέσεις αναγνώρισης», ορίζει τα εξής:

«1. Εάν σε ένα κράτος μέλος υποδοχής απαιτείται για την ανάληψη ή την άσκηση νομοθετικά ρυθμιζόμενου επαγγέλματος η κατοχή συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων, η αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους παρέχει τη δυνατότητα ανάληψης του οικείου επαγγέλματος και της άσκησής του, υπό τους ίδιους όρους με εκείνους που ισχύουν για τους υπηκόους του, στους αιτούντες που είναι κάτοχοι της βεβαίωσης επάρκειας ή του τίτλου εκπαίδευσης που αναφέρεται στο άρθρο 11 και απαιτείται από άλλο κράτος μέλος για την ανάληψη ή την άσκηση του ίδιου επαγγέλματος στην επικράτειά του.

Οι βεβαιώσεις επάρκειας ή οι τίτλοι εκπαίδευσης εκδίδονται από μια αρμόδια αρχή ενός κράτους μέλους, η οποία έχει διοριστεί σύμφωνα με τη νομοθεσία, τις κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους μέλους.

2. Η πρόσβαση σε και η άσκηση επαγγέλματος όπως περιγράφεται στην παράγραφο 1 χορηγείται επίσης σε αιτούντες οι οποίοι έχουν ασκήσει το εν λόγω επάγγελμα πλήρους απασχόλησης για ένα έτος ή για ισοδύναμη συνολική διάρκεια σε καθεστώς μερικής απασχόλησης στη διάρκεια των τελευταίων δέκα ετών σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο το εν λόγω επάγγελμα δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο, και οι οποίοι διαθέτουν μία ή περισσότερες βεβαιώσεις επάρκειας ή έγγραφα που έχουν εκδοθεί από άλλο κράτος μέλος στο οποίο το σχετικό επάγγελμα δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο.

Οι βεβαιώσεις επάρκειας ή οι τίτλοι εκπαίδευσης πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) έχουν χορηγηθεί από αρμόδια αρχή κράτους μέλους, η οποία έχει οριστεί σύμφωνα με τη νομοθεσία, τις κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις του εν λόγω κράτους μέλους·

β) πιστοποιούν την προετοιμασία του κατόχου τους για την άσκηση του οικείου επαγγέλματος.

Η μονοετής επαγγελματική εμπειρία που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο δεν μπορεί, ωστόσο, να απαιτείται εάν οι τίτλοι επαγγελματικής εκπαίδευσης που διαθέτει ο αιτών πιστοποιούν ότι έλαβε νομοθετικά ρυθμιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση.

[...]»

Το φινλανδικό δίκαιο

Ο νόμος περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας (559/1994)

- 9 Κατά το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä (559/1994) (νόμου 559/1994 περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, στο εξής: νόμος περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας), για τους σκοπούς του εν λόγω νόμου, ως «επαγγελματίας του τομέα της υγείας» νοείται πρόσωπο το οποίο, βάσει του νόμου αυτού, δικαιούται να φέρει τον επαγγελματικό τίτλο του επαγγελματία του τομέα της υγείας (επαγγελματία με προστατευόμενο επαγγελματικό τίτλο) ο οποίος περιλαμβάνεται σε κανονιστική ρύθμιση. Κατά το άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου νόμου, εγκεκριμένος επαγγελματίας, κάτοχος άδειας ή προστατευόμενου τίτλου έχει το δικαίωμα να ασκεί το εν λόγω επάγγελμα και να φέρει τον επαγγελματικό τίτλο που συνδέεται με αυτό. Επάγγελμα με προστατευόμενο επαγγελματικό τίτλο μπορούν να ασκούν και άλλα πρόσωπα που διαθέτουν επαρκή εκπαίδευση, επαγγελματική πείρα και επαγγελματικά προσόντα.
- 10 Δυνάμει του άρθρου 3bis, τρίτο εδάφιο, του νόμου περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, η Valvira είναι, για τους επαγγελματίες του τομέα της υγείας, η αρμόδια αρχή που μνημονεύεται στην οδηγία 2005/36 και στον laki ammattipätevyysden tunnustamisesta (1384/2015) (νόμο 1384/2015 περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων, στο εξής: νόμος περί αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων).

Η κανονιστική απόφαση περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας (564/1994)

- 11 Βάσει του άρθρου 1 της *asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä* (564/1994) [κανονιστικής αποφάσεως περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας (564/1994), στο εξής: κανονιστική απόφαση περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας], στους επαγγελματικούς τίτλους, για τους επαγγελματίες με προστατευόμενο επαγγελματικό τίτλο, οι οποίοι μνημονεύονται στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του νόμου περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, ο τίτλος του «ψυχοθεραπευτή».
- 12 Κατά το άρθρο 2bis, πρώτο εδάφιο, της κανονιστικής αποφάσεως περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας, προϋπόθεση για τη χρήση του προστατευόμενου επαγγελματικού τίτλου του «ψυχοθεραπευτή» αποτελεί η εκ μέρους του ενδιαφερομένου ολοκλήρωση εκπαίδευσης ψυχοθεραπευτή που παρέχεται από πανεπιστήμιο ή από πανεπιστήμιο σε συνεργασία με άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Ο νόμος περί αναγνώρισεως επαγγελματικών προσόντων (1384/2015)

- 13 Κατά το άρθρο 6, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί αναγνώρισεως επαγγελματικών προσόντων, η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων στηρίζεται σε βεβαίωση επάρκειας, ατομικό τίτλο εκπαίδευσης ή συνδυασμό εγγράφων τέτοιου είδους τα οποία έχουν χορηγηθεί από αρμόδια αρχή κράτους μέλους άλλου από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας. Η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων προϋποθέτει ότι ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να ασκεί, στο κράτος μέλος καταγωγής του, το επάγγελμα για την άσκηση του οποίου ζητεί την απόφαση περί αναγνώρισεως των επαγγελματικών προσόντων του.
- 14 Δυνάμει του άρθρου 6, δεύτερο εδάφιο, του νόμου περί αναγνώρισεως επαγγελματικών προσόντων, η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων ισχύει και για αιτούντες οι οποίοι, κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών, έχουν ασκήσει το επάγγελμά τους με καθεστώς πλήρους απασχόλησης επί ένα έτος ή για ισοδύναμο χρονικό διάστημα με καθεστώς μερικής απασχόλησης σε κράτος μέλος άλλο από τη Δημοκρατία της Φινλανδίας όπου το εν λόγω επάγγελμα δεν είναι νομοθετικά κατοχυρωμένο και οι οποίοι διαθέτουν μία ή πλείονες βεβαιώσεις επάρκειας ή έναν ή πλείονες τίτλους εκπαίδευσης. Τα εν λόγω έγγραφα πρέπει να αποδεικνύουν την ικανότητα του κατόχου να ασκήσει το σχετικό επάγγελμα. Εντούτοις, δεν απαιτείται επαγγελματική πείρα ενός έτους, εάν οι τίτλοι εκπαίδευσης του αιτούντος είναι σχετικοί με την ολοκλήρωση νομοθετικά κατοχυρωμένης εκπαίδευσης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 15 Η Α, φινλανδικής ιθαγένειας, ζήτησε από τη Valvira, βάσει ενός *Postgraduate Diploma in Solution Focused Therapy* (μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών που βεβαιώνει επιτυχώς περατωθείσα εκπαίδευση στην «εστιασμένη στη λύση θεραπεία», στο εξής: επίμαχη εκπαίδευση), τον οποίο της χορήγησε στις 27 Νοεμβρίου 2017 το University of the West of England (Πανεπιστήμιο Δυτικής Αγγλίας, Μπρίστολ, Ηνωμένο Βασίλειο, στο εξής: UWE), να της αναγνωριστεί το δικαίωμα να φέρει τον επαγγελματικό τίτλο του ψυχοθεραπευτή, ο οποίος προστατεύεται από τη φινλανδική νομοθεσία.
- 16 Την επίμαχη εκπαίδευση είχε οργανώσει το UWE στη Φινλανδία και στη φινλανδική γλώσσα, σε συνεργασία με την Helsingin Psykoterapiainstituutti Oy, φινλανδική ανώνυμη εταιρία η οποία δραστηριοποιείται στη Φινλανδία.

- 17 Το 2017, πρόσωπα που είχαν παρακολουθήσει στο παρελθόν το εν λόγω πρόγραμμα εκπαίδευσης επικοινωνήσαν με τη Valvira και εξέφρασαν τους προβληματισμούς τους σχετικά με μια σειρά από ελλείψεις όσον αφορά το ουσιαστικό περιεχόμενο της εν λόγω εκπαίδευσης και τις πρακτικές πτυχές της σε σχέση με τους προβλεπόμενους σκοπούς. Η ίδια η Valvira επικοινωνήσε με άλλα πρόσωπα τα οποία είχαν παρακολουθήσει το εν λόγω πρόγραμμα εκπαίδευσης και τα οποία είχαν εκθέσει παρόμοιες εμπειρίες.
- 18 Διατηρώντας αμφιβολίες ως προς την ισοδυναμία της εν λόγω εκπαίδευσης με τις απαιτήσεις της φινλανδικής νομοθεσίας όσον αφορά την πρόσβαση στο επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή και την άσκησή του, η Valvira, με απόφαση της 29ης Ιουνίου 2018, απέρριψε την αίτηση της Α, κυρίως διότι αυτή δεν είχε προσκομίσει επαρκείς πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της εν λόγω εκπαίδευσης. Με απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2018, η Valvira απέρριψε τη διοικητική ένσταση της Α κατά της αποφάσεως της 29ης Ιουνίου 2018.
- 19 Με απόφαση της 25ης Απριλίου 2019, το Helsingin hallinto-oikeus (διοικητικό πρωτοδικείο Ελσίνκι, Φινλανδία) απέρριψε την προσφυγή που είχε ασκήσει η Α κατά της αποφάσεως της Valvira της 10ης Σεπτεμβρίου 2018. Το ως άνω δικαστήριο έκρινε ότι έπρεπε να γίνει δεκτό ότι η επίμαχη εκπαίδευση είχε πραγματοποιηθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, παρά το γεγονός ότι, στην πράξη, είχε οργανωθεί στη Φινλανδία και στη φινλανδική γλώσσα. Εντούτοις, το γενικό σύστημα αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης που θεσπίζεται από την οδηγία 2005/36 δεν επέβαλλε την αποδοχή της αίτησης της Α, δεδομένου ότι αυτή δεν είχε ασκήσει το επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή ούτε στο Ηνωμένο Βασίλειο, χώρα στην οποία το επάγγελμα και η εκπαίδευση του ψυχοθεραπευτή δεν κατοχυρώνονται νομοθετικά, ούτε σε άλλο κράτος μέλος με παρόμοιο σύστημα.
- 20 Θεωρώντας αποδειχθέν ότι η επίμαχη εκπαίδευση παρουσίαζε σημαντικές ελλείψεις και διαφορές σε σχέση με την εκπαίδευση του ψυχοθεραπευτή στη Φινλανδία, το Helsingin hallinto-oikeus (διοικητικό πρωτοδικείο Ελσίνκι) έκρινε ότι ορθώς η Valvira είχε δεχθεί ότι η Α δεν είχε αποδείξει ότι οι γνώσεις και τα προσόντα της ήταν ισοδύναμα με εκείνα τα οποία θα είχε αποκτήσει πρόσωπο έχον παρακολουθήσει εκπαίδευση ψυχοθεραπευτή στη Φινλανδία. Ούτε, εξάλλου, οι θεμελιώδεις ελευθερίες που εγγυάται η Συνθήκη ΛΕΕ συνεπάγονται το παράνομο της απορριπτικής αποφάσεως που εξέδωσε η Valvira.
- 21 Με την αίτηση αναιρέσεως που άσκησε κατά της ανωτέρω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, του Korkein hallinto-oikeus (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Φινλανδία), η Α υποστηρίζει ότι η επίμαχη εκπαίδευση πρέπει να θεωρηθεί ως εκπαίδευση παρασχεθείσα στη Φινλανδία και ότι το UWE βεβαίωσε, ως αρμόδια αρχή, ότι η εν λόγω εκπαίδευση πληρούσε τις σχετικές με την εκπαίδευση των ψυχοθεραπευτών απαιτήσεις που προβλέπονται στη Φινλανδία από την κανονιστική απόφαση περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας. Επομένως, η επίμαχη εκπαίδευση πρέπει να αναγνωρισθεί ως παρέχουσα στην Α το δικαίωμα να φέρει τον επαγγελματικό τίτλο του ψυχοθεραπευτή που αυτή ζητεί.
- 22 Εντούτοις, κατά την Α, σε περίπτωση που η εν λόγω εκπαίδευση δεν πρέπει να θεωρηθεί ως παρασχεθείσα στη Φινλανδία, η ισοδυναμία της με την εκπαίδευση των ψυχοθεραπευτών που οργανώνεται στη Φινλανδία θα πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τα έγγραφα που αφορούν το πρόγραμμα σπουδών και την ποιότητα του προγράμματος της επίμαχης εκπαίδευσης, τα οποία προσκόμισαν η Α και οι φορείς παροχής της εκπαίδευσης. Η Valvira δεν προέβη σε τέτοια αξιολόγηση, αλλά στήριξε την απόφασή της περί απορρίψεως σε ανώνυμες επιστολές, σε μια γνωμοδότηση που ζήτησε και έλαβε από ένα φινλανδικό πανεπιστήμιο ανταγωνιστικό του UWE και σε συνεντεύξεις που πραγματοποίησε η ίδια. Ωστόσο, βάσει της αρχής της καλόπιστης

συνεργασίας, όπως κατοχυρώνεται από το δίκαιο της Ένωσης, η Valvira δεν θα έπρεπε να αμφισβητήσει το περιεχόμενο εγγράφου που χορηγήθηκε από το UWE υπό την ιδιότητά του ως αρμόδια αρχής άλλου κράτους μέλους.

- 23 Η Valvira φρονεί ότι η εκπαίδευση στην ψυχοθεραπεία σε άλλο κράτος μέλος πρέπει να είναι συγκρίσιμη με εκείνη την οποία παρέχουν επί του παρόντος τα φινλανδικά πανεπιστήμια. Κατά την εν λόγω αρχή, ωστόσο, η επίμαχη εκπαίδευση δεν πληροί, από πολλές απόψεις, τις ουσιαστικές και ποιοτικές απαιτήσεις που πρέπει να πληροί στη Φινλανδία η εκπαίδευση στην ψυχοθεραπεία και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεμελιώσει το δικαίωμα χρήσης του επαγγελματικού τίτλου του ψυχοθεραπευτή. Η Valvira προσθέτει ότι, κατ' αρχήν, βασίζεται στα πιστοποιητικά που χορηγούν τα πανεπιστήμια και λοιπά εκπαιδευτικά ιδρύματα των άλλων κρατών μελών, καθώς και στις πληροφορίες που τα εν λόγω πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά ιδρύματα παρέχουν σχετικά με το περιεχόμενο και τον τρόπο πραγματοποίησης της εκπαίδευσης που προσφέρουν και ότι εξετάζει τα εν λόγω στοιχεία μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο προκειμένου να εξακριβώσει αν μεταξύ της φινλανδικής εκπαίδευσης και της αντίστοιχης εκπαίδευσης στο άλλο κράτος μέλος υφίστανται διαφορές,
- 24 Το αιτούν δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, στο πλαίσιο άλλης υπόθεσης, έχει κρίνει ότι η επίμαχη εκπαίδευση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εκπαίδευση πραγματοποιηθείσα στη Φινλανδία κατά την έννοια του νόμου περί των επαγγελματιών του τομέα της υγείας. Στη Φινλανδία, το επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή αποτελεί νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2005/36, διότι το δικαίωμα να φέρουν τον σχετικό επαγγελματικό τίτλο αναγνωρίζεται μόνο στα πρόσωπα που διαθέτουν τα επαγγελματικά προσόντα τα οποία απαιτεί η ισχύουσα φινλανδική νομοθεσία.
- 25 Το επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή υπόκειται στο γενικό σύστημα αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης το οποίο προβλέπεται, ιδίως, στα άρθρα 10 έως 14 της εν λόγω οδηγίας. Δεδομένου ότι το επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή και η εκπαίδευση στην ψυχοθεραπεία δεν κατοχυρώνονται νομοθετικά στο Ηνωμένο Βασίλειο, στην περίπτωση της Α έχει εφαρμογή το άρθρο 13, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας.
- 26 Ωστόσο, κατά το αιτούν δικαστήριο, δεδομένου ότι η Α δεν πληροί την προβλεπόμενη στη διάταξη αυτή προϋπόθεση κατά την οποία πρέπει να έχει ασκήσει το επάγγελμα του ψυχοθεραπευτή σε άλλο κράτος μέλος στο οποίο το επάγγελμα αυτό δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο, η ενδιαφερόμενη δεν δύναται να διεκδικήσει το δικαίωμα ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού στη Φινλανδία.
- 27 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, ανεξαρτήτως των διατάξεων της οδηγίας 2005/36, η περίπτωση της Α πρέπει να εξεταστεί επίσης υπό το πρίσμα των θεμελιωδών ελευθεριών που κατοχυρώνονται στα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι το δίπλωμα που χορηγείται σε άλλο κράτος μέλος πιστοποιεί, όσον αφορά τον κάτοχό του, γνώσεις και προσόντα τα οποία είναι, αν όχι ακριβώς όμοια, τουλάχιστον ισοδύναμα με εκείνα που πιστοποιούνται από το εθνικό δίπλωμα, η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής δύναται επίσης να στηριχθεί σε άλλες πληροφορίες που έχει λάβει σχετικά με τον τρόπο πραγματοποίησης της εν λόγω εκπαίδευσης ή αν οφείλει να περιορισθεί στις πληροφορίες που παρέχει συναφώς ένα πανεπιστήμιο άλλου κράτους μέλους, όπως το UWE.

28 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Korkein hallinto-oikeus (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχουν οι θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυάται η Συνθήκη ΛΕΕ και η οδηγία 2005/36 την έννοια ότι η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής πρέπει να αποφανθεί επί του δικαιώματος του αιτούντος να ασκήσει νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα υπό το πρίσμα των άρθρων 45 και 49 ΣΛΕΕ και της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου (ιδίως των αποφάσεων της 7ης Μαΐου 1991, Βλασσοπούλου, C-340/89, EU:C:1991:193, και της 6ης Οκτωβρίου 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652), παρά το γεγονός ότι από το άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 προκύπτει εναρμόνιση των όρων ασκήσεως ενός νομοθετικά ρυθμιζόμενου επαγγέλματος, υπό τους οποίους το κράτος μέλος υποδοχής οφείλει να επιτρέπει σε αιτούντα να ασκεί το επάγγελμα αυτό, οσάκις ο εν λόγω αιτών διαθέτει τίτλο εκπαίδευσης από κράτος μέλος όπου το εν λόγω επάγγελμα δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο, αλλά δεν πληροί την απαίτηση που προβλέπεται στη διάταξη αυτή της [εν λόγω] οδηγίας περί ασκήσεως του επαγγέλματος;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, αντιτίθεται το δίκαιο της Ένωσης, λαμβανομένου υπόψη του σκεπτικού της αποφάσεως της 6ης Οκτωβρίου 2015, Brouillard (C-298/14, EU:C:2015:652, σκέψη 55) σχετικά με τα αποκλειστικά κριτήρια για την εκτίμηση περί ισοτιμίας των διπλωμάτων, στη δυνατότητα να στηρίξει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής, σε περίπτωση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, την εκτίμησή της περί ισοδυναμίας της εκπαίδευσης και σε πληροφορίες επί του ακριβούς περιεχομένου και του τρόπου πραγματοποιήσεως της εκπαίδευσης οι οποίες της έχουν παρασχεθεί από πρόσωπα άλλα από τον φορέα παροχής της εκπαίδευσης ή από τις αρχές άλλου κράτους μέλους;»

Προκαταρκτική παρατήρηση

29 Επισημαίνεται ότι τα κρίσιμα στην υπόθεση της κύριας δίκης πραγματικά περιστατικά έλαβαν χώρα όταν το δίκαιο της Ένωσης είχε εφαρμογή στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επομένως, τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, καθώς και η οδηγία 2005/36, δύνανται να τύχουν εφαρμογής στην προκειμένη περίπτωση.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

30 Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36, καθώς και τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, έχουν την έννοια ότι η αίτηση για πρόσβαση σε νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα και για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού στο κράτος μέλος υποδοχής, η οποία υποβάλλεται, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, από πρόσωπο το οποίο, αφενός, είναι κάτοχος τίτλου εκπαίδευσης σχετικού με το εν λόγω επάγγελμα χορηγηθέντος σε κράτος μέλος στο οποίο το επάγγελμα αυτό δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο και, αφετέρου, δεν πληροί την απαίτηση να έχει ασκήσει το εν λόγω επάγγελμα για την ελάχιστη περίοδο που αναφέρεται στο ως άνω άρθρο 13, παράγραφος 2, πρέπει να εξετάζεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής υπό το πρίσμα των άρθρων 45 ή 49 ΣΛΕΕ.

- 31 Κατ' αρχάς επισημαίνεται ότι, εν προκειμένω, μολονότι είναι αληθές ότι η Α παρακολούθησε εκπαίδευση την οποία οργάνωσε το UWE στη Φινλανδία και στη φινλανδική γλώσσα, σε συνεργασία με την Helsingin Psykoterapiainstituutti, εντούτοις, γεγονός παραμένει ότι το δίπλωμα ψυχοθεραπείας χορηγήθηκε στην Α, μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, από το UWE, που εδρεύει στο Ηνωμένο Βασίλειο.
- 32 Κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/36, η οδηγία εφαρμόζεται σε κάθε υπήκοο κράτους μέλους ο οποίος επιθυμεί να ασκήσει νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο όπου απέκτησε τα επαγγελματικά προσόντα του είτε ως αυτοαπασχολούμενος είτε ως μισθωτός, συμπεριλαμβανομένων των ασκούντων ελευθέρια επαγγέλματα.
- 33 Επιπροσθέτως, δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχεία β' έως δ', της εν λόγω οδηγίας, ως «επαγγελματικά προσόντα» νοούνται τα προσόντα που πιστοποιούνται από τίτλο εκπαίδευσης, όπως ιδίως ένα δίπλωμα που χορηγείται από αρμόδια αρχή κράτους μέλους και το οποίο βεβαιώνει επιτυχώς περατωθείσα επαγγελματική εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί, κατά κύριο λόγο, στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- 34 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι ο επίμαχος στην κύρια δίκη τίτλος εκπαίδευσης, ο οποίος βεβαιώνει επιτυχώς περατωθείσα επαγγελματική εκπαίδευση που έχει αποκτηθεί στην Ένωση, χορηγήθηκε από αρμόδια αρχή κράτους μέλους άλλου από εκείνο στο οποίο η Α σκοπεί να ασκήσει νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα, η επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση είναι δυνατό να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2005/36.
- 35 Εντούτοις, από την αίτηση προδικαστικής αποφάσεως και, ιδίως, από το πρώτο προδικαστικό ερώτημα προκύπτει ότι η Α δεν πληροί την απαίτηση που προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 περί ασκήσεως του επαγγέλματος το οποίο επικαλείται για την ελάχιστη περίοδο που αναφέρεται στην εν λόγω διάταξη. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Α όχι μόνον δεν δύναται να επικαλεστεί την ανωτέρω διάταξη, ή, ευρύτερα, το γενικό σύστημα αναγνώρισης των τίτλων εκπαίδευσης που προβλέπεται στα άρθρα 10 έως 14 της οδηγίας 2005/36, αλλά δεν δύναται να επικαλεστεί ούτε άλλο σύστημα αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων που θεσπίζεται από την οδηγία αυτή.
- 36 Ως εκ τούτου, πρέπει να προσδιοριστεί αν περίπτωση όπως αυτή της Α πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα των άρθρων 45 ή 49 ΣΛΕΕ.
- 37 Συναφώς, υπενθυμίζεται, πρώτον, ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων δεν θα υλοποιούνταν πλήρως αν τα κράτη μέλη μπορούσαν να αρνούνται την υπαγωγή στις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ των πολιτών τους εκείνων οι οποίοι έχουν κάνει χρήση των δυνατοτήτων που προβλέπονται από το δικαίω της Ένωσης και οι οποίοι έχουν αποκτήσει, χάρη στις δυνατότητες αυτές, επαγγελματικά προσόντα σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχουν την ιθαγένεια. Η ίδια λογική ισχύει και στην περίπτωση που πολίτης ορισμένου κράτους μέλους έχει αποκτήσει σε άλλο κράτος μέλος πανεπιστημιακό τίτλο του οποίου προτίθεται να κάνει χρήση στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, σκέψη 27).
- 38 Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2015, Brouillard (C-298/14, EU:C:2015:652), το Δικαστήριο, με τη σκέψη 29 της εν λόγω αποφάσεως, έκρινε ότι, καθόσον ο ενδιαφερόμενος επικαλούνταν, στο κράτος μέλος του οποίου ήταν υπήκοος,

πανεπιστημιακό δίπλωμα που είχε αποκτήσει σε άλλο κράτος μέλος, δεν μπορούσε να μη γίνει δεκτή η υπαγωγή του στις διατάξεις της Συνθήκης ΛΕΕ περί ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και ότι το γεγονός ότι το δίπλωμα αυτό είχε χορηγηθεί κατόπιν φοιτήσεως εξ αποστάσεως δεν ασκούσε συναφώς επιρροή.

- 39 Το ίδιο ισχύει ως προς ένα πρόσωπο όπως η Α, η οποία επικαλείται, στο κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοος, πανεπιστημιακό δίπλωμα το οποίο έλαβε σε άλλο κράτος μέλος, έστω και αν το δίπλωμα ελήφθη κατόπιν εκπαίδευσης παρασχεθείσας στο πρώτο κράτος μέλος σε συνεργασία με αρχή του άλλου κράτους μέλους αρμόδια να χορηγεί τέτοιο δίπλωμα.
- 40 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι οι αρχές κράτους μέλους, όταν επιλαμβάνονται αίτησης που υποβάλλει πολίτης της Ένωσης για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος στο οποίο η πρόσβαση εξαρτάται, κατά την εθνική νομοθεσία, από την κατοχή διπλώματος ή από επαγγελματική κατάρτιση, ή ακόμη από περιόδους πρακτικής άσκησης, οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη το σύνολο των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων, καθώς και την πρόσφορη πείρα του ενδιαφερομένου, προβαίνοντας σε συγκριτική εξέταση μεταξύ, αφενός, των ικανοτήτων που πιστοποιούνται με αυτούς τους τίτλους και αυτή την πείρα και, αφετέρου, των γνώσεων και προσόντων που απαιτούνται από την εθνική νομοθεσία (απόφαση της 8ης Ιουλίου 2021, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, C-166/20, EU:C:2021:554, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 41 Δεδομένου ότι η νομολογία αυτή δεν είναι παρά η νομολογιακή έκφραση μιας αρχής συμφυούς προς τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνει η Συνθήκη ΛΕΕ, η αρχή αυτή δεν μπορεί να απολέσει μέρος της νομικής αξίας της λόγω της έκδοσης οδηγιών σχετικών με την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων (απόφαση της 8ης Ιουλίου 2021, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, C-166/20, EU:C:2021:554, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 42 Συγκεκριμένα, οι οδηγίες σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, και ιδίως η οδηγία 2005/36, δεν αποσκοπούν, αλλά και δεν μπορούν να έχουν ως αποτέλεσμα να καθίσταται δυσχερέστερη η αναγνώριση τέτοιων διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων σε περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από τις οδηγίες αυτές [απόφαση της 3ης Μαρτίου 2022, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Βασική ιατρική εκπαίδευση), C-634/20, EU:C:2022:149, σκέψη 37 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 43 Σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης στην οποία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 35 της παρούσας αποφάσεως, η ενδιαφερόμενη δεν πληροί τις προϋποθέσεις κανενός από τα συστήματα αναγνώρισεως των επαγγελματικών προσόντων που θεσπίζονται με την οδηγία 2005/36, το οικείο κράτος μέλος υποδοχής πρέπει να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως υπομνήσθηκαν στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως, οι οποίες αφορούν τις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής τόσο του άρθρου 45 ΣΛΕΕ όσο και του άρθρου 49 ΣΛΕΕ (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 8ης Ιουλίου 2021, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, C-166/20, EU:C:2021:554, σκέψη 38 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 44 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 καθώς και τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι η αίτηση για πρόσβαση σε νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα και για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού στο κράτος μέλος υποδοχής, η οποία υποβάλλεται, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, από πρόσωπο το οποίο, αφενός, είναι κάτοχος τίτλου εκπαίδευσης σχετικού με το εν λόγω επάγγελμα χορηγηθέντος σε κράτος

μέλος στο οποίο το επάγγελμα αυτό δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο και, αφετέρου, δεν πληροί την απαίτηση να έχει ασκήσει το εν λόγω επάγγελμα για την ελάχιστη περίοδο που αναφέρεται στο ως άνω άρθρο 13, παράγραφος 2, πρέπει να εξετάζεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής υπό το πρίσμα των άρθρων 45 ή 49 ΣΛΕΕ.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

- 45 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη δυνατότητα της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους υποδοχής, όταν επιλαμβάνεται αιτήσεων για την παροχή άδειας ασκήσεως νομοθετικά ρυθμιζόμενου επαγγέλματος στο κράτος μέλος αυτό, να στηρίζει την εκτίμησή της περί ισοδυναμίας της εκπαίδευσης την οποία επικαλείται ο αιτών σε σχέση με την αντίστοιχη εκπαίδευση στο κράτος μέλος υποδοχής και σε πληροφορίες σχετικά με το ακριβές περιεχόμενο και τον τρόπο πραγματοποίησης της εκπαίδευσης αυτής οι οποίες της έχουν παρασχεθεί από άλλα πρόσωπα πέραν των φορέων παροχής της εκπαίδευσης ή από τις αρχές άλλου κράτους μέλους.
- 46 Υπενθυμίζεται ότι, σε περίπτωση όπως αυτή της κύριας δίκης, στο πλαίσιο της οποίας η ενδιαφερόμενη δεν πληροί τις προϋποθέσεις κανενός από τα συστήματα αναγνώρισης των επαγγελματικών προσόντων που θεσπίζονται με την οδηγία 2005/36, αλλά στην οποία έχει εφαρμογή το άρθρο 45 ΣΛΕΕ ή το άρθρο 49 ΣΛΕΕ, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να τηρεί τις υποχρεώσεις που υπέχει σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως υπομνήσθηκαν στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως [βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 3ης Μαρτίου 2022, *Sosiaali- ja terveystalun lupa- ja valvontavirasto* (Βασική ιατρική εκπαίδευση), C-634/20, EU:C:2022:149, σκέψη 41].
- 47 Η διαδικασία συγκριτικής εξέτασης που μνημονεύεται στη σκέψη 40 της παρούσας αποφάσεως πρέπει να παρέχει στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής τη δυνατότητα να βεβαιώνονται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων κατά πόσον με το αλλοδαπό δίπλωμα πιστοποιούνται, όσον αφορά τον κάτοχό του, γνώσεις και προσόντα, αν όχι ακριβώς όμοια, τουλάχιστον ισοδύναμα προς τα πιστοποιούμενα με το εθνικό δίπλωμα. Η εκτίμηση αυτή περί ισοτιμίας του αλλοδαπού διπλώματος πρέπει να στηρίζεται αποκλειστικώς στον βαθμό των γνώσεων και των προσόντων, που, με βάση το δίπλωμα αυτό, τη φύση και τη διάρκεια των σπουδών και τη σχετική με αυτές πρακτική εκπαίδευση, τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον κάτοχό του [απόφαση της 3ης Μαρτίου 2022, *Sosiaali- ja terveystalun lupa- ja valvontavirasto* (Βασική ιατρική εκπαίδευση), C-634/20, EU:C:2022:149, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 48 Συναφώς, επισημαίνεται ότι αυτή η διαδικασία συγκριτικής εξέτασης προϋποθέτει αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών στους τίτλους που πιστοποιούν επαγγελματικά προσόντα, οι οποίοι χορηγούνται από κάθε κράτος μέλος. Ως εκ τούτου, η αρχή του κράτους μέλους υποδοχής οφείλει, κατ' αρχήν, να θεωρήσει ως ακριβές ένα έγγραφο όπως, ιδίως, ένα δίπλωμα που έχει χορηγηθεί από την αρχή άλλου κράτους μέλους.
- 49 Εντούτοις, όταν η αρμόδια αρχή κράτους μέλους έχει σοβαρές αμφιβολίες, και όχι απλές υποψίες, ως προς τη γνησιότητα ή την ακρίβεια ενός εγγράφου, η αρχή ή το ίδρυμα που εξέδωσε το έγγραφο οφείλει, κατόπιν αιτήσεως της πρώτης αρχής, να επανεξετάσει το βάσιμο του οικείου εγγράφου και, ενδεχομένως, να προβεί στην ανάκλησή του (απόφαση της 19ης Ιουνίου 2003, *Tennah-Durez*, C-110/01, EU:C:2003:357, σκέψη 80).

- 50 Επομένως, σε περίπτωση που η αρμόδια αρχή κράτους μέλους απευθύνει στην αρχή που χορήγησε το δίπλωμα συγκεκριμένα στοιχεία τα οποία συνιστούν δέσμη συγκλινουσών ενδείξεων περί του ότι το δίπλωμα που επικαλείται ο αιτών δεν αντικατοπτρίζει τον βαθμό γνώσεων και προσόντων που, βάσει του διπλώματος αυτού, τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον κάτοχό του, σύμφωνα με το σύστημα που υπομνήσθηκε στη σκέψη 47 της παρούσας αποφάσεως, η αρχή που χορήγησε το δίπλωμα οφείλει, δυνάμει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας, που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να επανεξετάσει, υπό το πρίσμα των στοιχείων αυτών, το βάσιμο της χορηγήσεως του εν λόγω διπλώματος και, ενδεχομένως, να προβεί στην ανάκλησή του.
- 51 Μεταξύ των συγκεκριμένων αυτών στοιχείων μπορούν να περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, πληροφορίες οι οποίες παρέχονται τόσο από άλλα πρόσωπα πέραν των φορέων παροχής της σχετικής εκπαίδευσης όσο και από τις αρχές άλλου κράτους μέλους οι οποίες ενεργούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.
- 52 Η αρχή του κράτους μέλους υποδοχής, η οποία, όπως προκύπτει από τη σκέψη 48 της παρούσας αποφάσεως, υποχρεούται, κατ' αρχήν, να θεωρεί ως ακριβές ένα έγγραφο όπως δίπλωμα το οποίο έχει χορηγηθεί από την αρχή άλλου κράτους μέλους, δεν δύναται, κατ' αρχήν, να αμφισβητήσει τον βαθμό γνώσεων και επαγγελματικών προσόντων που τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον κάτοχό του, οσάκις η αρχή που χορήγησε το εν λόγω δίπλωμα επανεξέτασε, υπό το πρίσμα των στοιχείων που μνημονεύονται στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως, το βάσιμο της χορηγήσεώς του, χωρίς να το ανακαλέσει (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2003, *Tennah-Durez*, C-110/01, EU:C:2003:357, σκέψη 79). Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής δύναται να αμφισβητήσει τον βαθμό των γνώσεων και των προσόντων που, βάσει του εν λόγω διπλώματος, τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον κάτοχό του.
- 53 Επομένως, σε περίπτωση που από τις συγκεκριμένες περιστάσεις, οι οποίες, όπως συμβαίνει στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, έλαβαν χώρα στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής, προκύπτει προδήλως ότι το εν λόγω δίπλωμα δεν είναι ακριβές, το ως άνω κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει υποχρέωση να τις αγνοήσει (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1989, *van de Bijl*, 130/88, EU:C:1989:349, σκέψεις 25 και 26).
- 54 Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί το δικαίωμα του κράτους μέλους υποδοχής να λαμβάνει μέτρα προκειμένου να αποτρέψει το ενδεχόμενο οι ενδιαφερόμενοι να εκμεταλλευθούν τις ελευθερίες κυκλοφορίας των προσώπων που κατοχυρώνονται από τη Συνθήκη ΛΕΕ, για να αποφύγουν τις σχετικές με την επαγγελματική εκπαίδευση απαιτήσεις που επιβάλλονται στους κατόχους εθνικού διπλώματος (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1989, *van de Bijl*, 130/88, EU:C:1989:349, σκέψη 26).
- 55 Ειδικότερα, έχει κριθεί ότι η προστασία της δημόσιας υγείας συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος, δυνάμενο να δικαιολογήσει εθνικό μέτρο περιορισμού των εν λόγω ελευθεριών κυκλοφορίας, υπό την επιφύλαξη ότι το μέτρο είναι κατάλληλο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του εν λόγω σκοπού (πρβλ. απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, *Malta Dental Technologists Association και Reynaud*, C-125/16, EU:C:2017:707, σκέψεις 58 και 59).
- 56 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι η έλλειψη ακρίβειας ενός διπλώματος είναι πρόδηλη, ιδίως όταν είναι σαφές ότι το πραγματικό περιεχόμενο της παρασχεθείσας εκπαίδευσης διαφέρει σημαντικά από το περιεχόμενο της εκπαίδευσης όπως αυτό αποτυπώνεται στο σχετικό δίπλωμα.

- 57 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχουν την έννοια ότι η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής, επιλαμβανόμενη αιτήσεως για την παροχή άδειας ασκήσεως νομοθετικά ρυθμιζόμενου επαγγέλματος στο εν λόγω κράτος μέλος, οφείλει να θεωρήσει ως ακριβές ένα δίπλωμα το οποίο έχει χορηγηθεί από την αρχή άλλου κράτους μέλους και δεν δύναται, κατ' αρχήν, να αμφισβητήσει τον βαθμό γνώσεων και προσόντων που τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον αιτούντα βάσει του διπλώματος αυτού. Μόνον οσάκις η εν λόγω αρχή έχει σοβαρές αμφιβολίες, οι οποίες στηρίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία που συνιστούν δέσμη συγκλινουσών ενδείξεων περί του ότι το δίπλωμα που επικαλείται ο αιτών δεν αντικατοπτρίζει τον βαθμό γνώσεων και προσόντων που, βάσει του διπλώματος αυτού, τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από αυτόν, δύναται η αρχή αυτή να ζητήσει από την αρχή που το χορήγησε να επανεξετάσει, υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων στοιχείων, το βάσιμο της χορηγήσεως του εν λόγω διπλώματος, η δε τελευταία αρχή οφείλει, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να προβεί σε ανάκλησή του. Μεταξύ των συγκεκριμένων αυτών στοιχείων μπορούν να περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, πληροφορίες που παρέχονται τόσο από άλλα πρόσωπα πέραν των φορέων παροχής της σχετικής εκπαίδευσης όσο και από τις αρχές άλλου κράτους μέλους οι οποίες ενεργούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Σε περίπτωση κατά την οποία η αρχή που χορήγησε το δίπλωμα επανεξέτασε, υπό το πρίσμα των εν λόγω στοιχείων, το βάσιμο της χορηγήσεώς του χωρίς να προβεί σε ανάκλησή του, μόνον κατ' εξαίρεση, οσάκις από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως προκύπτει προδήλως η έλλειψη ακρίβειας του οικείου διπλώματος, δύναται η αρχή του κράτους μέλους υποδοχής να αμφισβητήσει το βάσιμο της χορηγήσεως του διπλώματος.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 58 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/36 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2013/55/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2013, καθώς και τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ έχουν την έννοια ότι η αίτηση για πρόσβαση σε νομοθετικά ρυθμιζόμενο επάγγελμα και για τη χορήγηση άδειας ασκήσεως του επαγγέλματος αυτού στο κράτος μέλος υποδοχής, η οποία υποβάλλεται, δυνάμει του άρθρου 13, παράγραφος 2, από πρόσωπο το οποίο, αφενός, είναι κάτοχος τίτλου εκπαίδευσης σχετικού με το εν λόγω επάγγελμα χορηγηθέντος σε κράτος μέλος στο οποίο το επάγγελμα αυτό δεν είναι νομοθετικά ρυθμιζόμενο και, αφετέρου, δεν πληροί την απαίτηση να έχει ασκήσει το εν λόγω επάγγελμα για την ελάχιστη περίοδο που αναφέρεται στο ως άνω άρθρο 13, παράγραφος 2, πρέπει να εξετάζεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής υπό το πρίσμα των άρθρων 45 ή 49 ΣΛΕΕ.

- 2) Τα άρθρα 45 και 49 ΣΛΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, έχουν την έννοια ότι η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους υποδοχής, επιλαμβανόμενη αιτήσεως για την παροχή άδειας ασκήσεως νομοθετικά ρυθμιζόμενου επαγγέλματος στο εν λόγω κράτος μέλος, οφείλει να θεωρήσει ως ακριβές ένα δίπλωμα το οποίο έχει χορηγηθεί από την αρχή άλλου κράτους μέλους και δεν δύναται, κατ' αρχήν, να αμφισβητήσει τον βαθμό γνώσεων και προσόντων που τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από τον αιτούντα βάσει του διπλώματος αυτού. Μόνον οσάκις η εν λόγω αρχή έχει σοβαρές αμφιβολίες, οι οποίες στηρίζονται σε συγκεκριμένα στοιχεία που συνιστούν δέσμη συγκλινουσών ενδείξεων περί του ότι το δίπλωμα που επικαλείται ο αιτών δεν αντικατοπτρίζει τον βαθμό γνώσεων και προσόντων που, βάσει του διπλώματος αυτού, τεκμαίρεται ότι έχουν αποκτηθεί από αυτόν, δύναται η αρχή αυτή να ζητήσει από την αρχή που το χορήγησε να επανεξετάσει, υπό το πρίσμα των συγκεκριμένων στοιχείων, το βάσιμο της χορηγήσεως του εν λόγω διπλώματος, η δε τελευταία αρχή οφείλει, εφόσον συντρέχει περίπτωση, να προβεί σε ανάκλησή του. Μεταξύ των συγκεκριμένων αυτών στοιχείων μπορούν να περιλαμβάνονται, κατά περίπτωση, πληροφορίες που παρέχονται τόσο από άλλα πρόσωπα πέραν των φορέων παροχής της σχετικής εκπαίδευσης όσο και από τις αρχές άλλου κράτους μέλους οι οποίες ενεργούν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Σε περίπτωση κατά την οποία η αρχή που χορήγησε το δίπλωμα επανεξετάσει, υπό το πρίσμα των εν λόγω στοιχείων, το βάσιμο της χορηγήσεώς του χωρίς να προβεί σε ανάκλησή του, μόνον κατ' εξαίρεση, οσάκις από τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως προκύπτει προδήλως η έλλειψη ακρίβειας του οικείου διπλώματος, δύναται η αρχή του κράτους μέλους υποδοχής να αμφισβητήσει το βάσιμο της χορηγήσεως του διπλώματος.

(υπογραφές)